

Mezinárodní konference Caring Democracy: Current Topics in the Political Theory of Care

V podzimním čase, během 23. a 24. listopadu minulého roku, proběhla v Praze vsutku jedinečná událost. Petr Urban a Oddělení současné kontinentální filosofie Filosofického ústavu Akademie věd ČR uspořádali v Malé aule Karolina historicky první konferenci, která do našeho regionu přinesla téma etiky péče, resp. její politické teorie. Na západě již desítky let (zejména ve feministické filosofii) etablovaný myšlenkový proud, u nás reprezentovaný právě osobou Petra Urbana, přijelo představit sedmnáct hostů z celého světa – hojně byla zastoupena samozřejmě Evropa, ale také Spojené státy, Blízký východ či Japonsko a Indie.

Z hostů je na prvním místě bezesporu třeba zmínit Joan Trontovou, která na konferenci vystoupila jako keynote speaker. Je to totiž ona, kdo určuje diskurz současného politického myšlení v oblasti etiky péče. Její knize *Caring Democracy*¹ se v uplynulých letech dostalo celosvětově velice významného ohlasu. Trontová v ní představuje koncept „caring with“, jenž se stal nosným pilířem pro současné badatelky a badatele na poli politické teorie péče, a který také rezonoval v navazujících konferenčních příspěvcích a diskuzích. Její koncept *pečující demokracie* tematicky zastřešil ce-

lou konferenci, a není tedy divu, že si její vetkla také do svého názvu.

Výkladu pojmu „caring with“ se chopila Elisabeth Conradiová. Popsala její jako vrcholnou fázi procesu péče, v níž se dříve individuální či binární vztah péče stává sdíleným pro celou demokratickou společnost. Tato fáze požaduje, aby se zodpovědnými za alokaci péče stali všichni členové společnosti, a tak vznikla pečující společnost stojící na základech spravedlnosti a rovnosti.

Sama Trontová se ve svém vystoupení zabývala problematikou nového *populismu* a kladla si otázku, jak může být pochopen skrze optiku péče. Neopopulisté podle ní zakládají své argumenty na tzv. *ochranářské péči*. Ta se vyznačuje dvěma přístupy: 1) ekonomický protekcionismus, který se staví proti nejistotám neoliberálního ekonomického života a globalizované soutěži pracovníků, a 2) bezpečnostní protekcionismus, který bojuje proti nebezpečí terorismu, kulturním hrozbám migrace, či např. vnitřním pokusům o rozvrat. Ačkoliv neopopulismus kritizuje neoliberalismus, sdílí s ním představu péče jako individuální potřeby, za kterou jsou zodpovědní pouze jedinci, jichž se přímo týká a jež jí uplatňují prostřednictvím trhu pouze na sebe a své rodiny. Stejně jako neoliberalismus tak využívá jazyk strachu a obviňuje ty, kteří postrádají adekvátní prostředky – ať již jde o sociálně slabé, ženy, etnické menšiny či válečné uprchlíky.

1 Tronto, J., *Caring Democracy: Markets, Equality, and Justice*. New York, New York University Press 2013.

Na problematiku „caring with“ navázala ve své přednášce Helena Stensötaová, když se začala ptát, co demokratická péče přesně znamená. Její odbornou specializací je problematika veřejné správy nahlížená skrze hledáček etiky péče. Odpověď, že demokratická péče znamená demokratický, a tedy rovný přístup k péči všem, proto provázala s otázkami, kde a jak má být takový rovný přístup organizován. Navrhuje zkoumat tři sociální sféry, v nichž se dnes péče vykonává. Jsou to trh, občanská společnost a stát. Podle ní by se badatelé měli zaměřit zejména na státní správu a na to, jak může etika péče zlepšovat úsudky zaměstnanců v nepředepsaných rozhodnutích.

Mezi těmi, kteří se v návaznosti na teoretický rámec nastolený konceptem společnosti seřízené podle vzorce pojmu „caring with“ zabývali konkrétním filosoficky relevantním tématem, byla Anne Cressová, která se potýkala s otázkou přechodu od péče chápané jako individuální zodpovědnost k péči spravedlivě distribuované a sdílené. Velikým přínosem jejího vystoupení tak bylo, že do centra společenské změny vložila jako klíčové téma právě problematiku péče. Společenská změna ve smyslu rozsáhlé transformace sociálních podmínek nemůže být podle ní realizovaná separovanými jednotlivci, protože sociální podmínky jsou mj. součástí sítě vzájemných vztahů všech jedinců. Kritika a transformace společnosti tak musí vzejít ze vzájemně interagujících subjektů.

Několik přednášejících se zaměřilo nejen na obecná témata teorie etiky

péče a jejich konsekvencí v rámci politické teorie, ale soustředilo se i na konkrétní případy, zejména na ilustraci problémů z domácích prostředí a jejich možná řešení skrze optiku péče. Patří k nim např. Lizzie Wardová, která se zabývala současnou situací ve Spojeném království. Wardová zmapovala tendenci směřující k privatizaci péče ve veřejné sféře a představila studii, která se zabývala nedobrovolnými samoplátcí vlastní péče.

S prakticky orientovanými příspěvky vystoupili také všichni zástupci z Česka a Slovenska: Petr Urban, Vít Pokorný a Adriana Jesenková. Petr Urban blíže nastínil pojem *veřejné etiky péče*, čímž do jisté míry navázal na předchozí příspěvek Heleny Stensötaové. Tento přístup se snaží uplatnit perspektivu péče v procesu vytváření politických strategií i v samotném výkonu politiky. Urbanovou snahou bylo postavit jej proti současným modelům veřejné správy a nastínit vlastní model *pečujícího byrokratického aparátu*.

Jako druhý z českých zástupců se na konferenci představil Vít Pokorný, který jako jeden z mála vnesl do debaty pohled zvnějšku – tedy pohled někoho s odlišným myšlenkovým zázemím. V příspěvku se zabýval školním systémem a vzděláváním.

Jesenková pokračovala v tematickém rozvíjení vztahu péče, vzdělávání a výchovy. Rozebrala současnou podobu vzdělávacího systému na Slovensku a jeho nedostatky spojila na základě vlastního výzkumu a dat OECD s nedostatkem péče. Celek tohoto deficitu je podle ní strukturovaný problém, kte-

rý mj. zahrnuje neadekvátní zajištění socioekonomického zázemí studentů, marginalizaci péče v učitelském oboru a nekvalitní a ne-inkluzivní vzdělávání.

Konference *Caring Democracy: Current Topics in the Political Theory of Care* rozevřela širokou paletu témat, která byla představena největšími špičkami v oboru etiky péče, a stala se tak bezesporu jednou z nejzajímavějších akcí konce minulého roku. Jedinou věcí, která by se jinak velice vydařené a pod-

nětné konferenci dala vytknout, byla určitá neochota všech přednášejících zaujmout navzájem kritičtější postoj, odstoupit trochu od společně sdíleného stanoviska a pokusit se tak ještě více prohloubit diskutovaná témata. To ovšem nemění nic na faktu, že historicky první česká konference přivedla do našeho prostředí témata etiky péče konečně s náležitou razancí a že se jistě stala zárodkem jejich dalšího etablování v českém prostředí.

Hynek Kaplan